

leden gedwongen zouden zijn alleen met toestemming van hun huisarts een specialist te kunnen raadplegen. Zulke bepalingen zouden de eerste hoofdvoorwaarde van ons algemeen bindend besluit tot een phrase maken, wat het toetreden van deze specialisten betreft, die dan evengoed zouden verstoken blijven van de behandeling van een groot deel der bevolking. Indien samenwerking tusschen specialisten en algemeene artsen bestaat, dan is dit een bevredigende toestand. Wij kunnen die samenwerking echter niet verkrijgen door bepalingen, die de eene groep afhankelijk zou maken van de andere groep. Het spreekuur is vrij voor ambulante patiënten, maar ook bedlegerigen, en deze eigenlijk in de eerste plaats, moeten vrij zijn zich van specialistische hulp te voorzien. Regelen van medische ethiek, die *wij* daarbij in acht kunnen nemen, zijn vervat in de conclusies in zake poliklinieken: a. ten opzichte van specialisten; b. ten opzichte van huisartsen. Nu zou het ongewenscht zijn een toestand in het leven te roepen, waarbij de patiënten (ziekenfondsleden) willekeurig en in ongebreidelde vorm buiten hun huisarts om specialisten konden raadplegen. Mijns inziens moet echter de wijze, waarop deze toestand beheerscht wordt, zoo zijn ingericht, dat de onafhankelijke verhouding, welke tusschen patiënten, algemeene artsen en specialisten moet bestaan, gewaarborgd blijft.

Ik geloof, dat het zijn nut heeft in dit *Tijdschrift* dit onder de oogen te zien en openlijk te bespreken, daar het ons in onze afdelingsziekenfondsen immers te doen is om een rechtvaardige oplossing van het ziekenfondswezen, terwijl als elke afdeling zijn statuten en huishoudelijke reglementen afzonderlijk vaststelt, allicht minderheden kunnen overstemd worden, wat daarom niet altijd even billijk is.

Leeuwarden, Mei 1914.

D. A. DE GROOT.

DE GEVOLGEN DER ONGEVALLENWET.

Uit den aard der zaak is het niet mogelijk met enkele cijfers den achteruitgang der snelle en goede genezing scherp te omlijnen. Bovendien mist men in de Verslagen der Rijksverzekeringsbank elke geregelde geneeskundige statistiek. Het eene jaar vindt men — om zoo te zeggen toevallig — een gewichtig cijfer, in een volgend jaar ontbreekt het weer en vindt men — haast even toevallig — een ander bruikbaar gegeven.

Men vraagt mij, of de toeneming zoowel van het aantal der ongevallen als van den genezingsduur niet geweten kan worden aan de snelle uitbreiding onzer Nederlandsche nijverheid? Aan de andere zijde of er niet reeds verbetering in zicht is? Voor de laatste bewering zou men kunnen aanvoeren, dat de kosten van het gemiddelde ongeval sterk dalende zijn, voor de verzekerden bij de Rijksverzekeringsbank zelfs nog meer dan voor die bij eigen risico; voor de eersten van 1906 tot 1910 een vermindering van f 115.— tot f 69.—, voor de laatsten van f 82.— tot f 74.— 1).

Maar, zóóals het aantal der ongevallen steeds klimmende is, kan het zijn, dat de kosten van het gemiddelde ongeval slechts afnemen, omdat het aantal der kleine ongevallen sneller toeneemt dan dat der groote, en die toeneming van kleine ongevallen grooter is bij de Rijksverzekeringsbank, dan bij eigen risico. Immers zeer beslist zijn de kleine ongevallen op boven aangeduide wijze bij eigen risico afnemende. Tevergeefs zocht ik naar bewijzende cijfers, maar dat mijn vermoeden juist is en de kosten van het gemiddelde ongeval zeer beheerscht worden door het aantal der kleine ongevallen, blijkt wel uit de volgende tabel over het lastenpercentage.

Het lastenpercentage toch bedroeg 2)	over:		
	1908	1909	1910
voor de Rijksverzekeringsbank	2.12	1.74	1.51
voor de werkgevers met eigen risico.	0.76	0.82	0.65

1) Ongevallenstatistiek betreffende de jaren 1908, 1909 en 1910, bldz. XXXV.

2) l. c. bldz. XLI.

Wanneer nu voor 1910 het gemiddeld ongeval der Rijksverzekeringsbank goedkoper is dan dat bij eigen risico en toch het lastenpercentage driemaal zoo hoog, dan moet toch die goedkoopte wel veroorzaakt worden door het betrekkelijk grooter aantal van kleine ongevallen.

Ook schijnt mij het kleine lastenpercentage der groot-industrie (dit toch zijn de eigenrisico-dragers) geheel in tegenspraak met de bewering, dat de genezingen langer duren, omdat de hedendaagsche industrie zooveel ernstiger slachtoffers maakt.

Dr. BROCX's bewering, dat de ongevallenwet in het geheel niets zou hebben uit te staan met de verlenging van den genezingsduur en de vermeerdering van de invaliditeit, omdat deze verschijnselen zich niet gelijkmatig over het geheele land vertoonen, staat tenslotte op één lijn met de bewering, dat de vruchtboomen niet van de voorjaarsvorst lijden, omdat enkele vruchten daaraan ontsnappen.

Leiden, 8 Méi 1914.

J. A. KORTEWEG.

HEDENDAAGSCH MIRAKELGELOOF.

Het zal de lezers van dit *Tijdschrift*, na hetgeen hierover reeds in vorige afleveringen geschreven is, nu wel duidelijk zijn geworden, dat het verschil in beschouwingwijze van prof. VAN RIJNBERK en mij omtrent de geaardheid van „geest, gedachte, bewustzijn enz.” alleen hierop berust, dat prof. VAN RIJNBERK aanneemt, dat deze begrippen als „iets exceptioneels” staan te midden van de overige in het heelal zich voordoende verschijnselen, terwijl ik de voorstelling ben toegedaan, dat met deze benamingen processen worden aangeduid, die zich in de levende cel van de hersenschors afspelen en hoogstwaarschijnlijk min of meer identiek zijn aan die physische werkingen in bedoelde cellen, welke slechts tot reflectorische verschijnselen aanleiding geven. Tot staving dezer zienswijze zou ik alsnog daarvoor willen aanvoeren: 10. de uitbreiding van de gedachtensfeer bij de ontwikkeling der hersenschors; 20. de verhouding tusschen het aantal windingen en het denkvermogen bij de verschillende zoogdieren; 30. het vermoeienisgevoel in de hersenen bij langdurige geestelijke inspanning; 40. het bewustzijnverlies bij in- of uitwendig trauma; 50. het invloed ondervinden van het denken door de opvoeding en verdere invloeden van buiten; en 60. het verlies aan denkvermogen bij het verouderen van de hersencel.

Dat het voor prof. VAN RIJNBERK ondenkbaar is, dat een samenstel van zich in bepaalde levende hersencellen afspelende physische processen „het denken” zou kunnen zijn, kan ik mij evengoed voorstellen, als dat er personen worden aangetroffen, die, met terzijdestelling van de wet der causaliteit, de leer der „vrije wil” omhelzen.

Ten slotte „is” alles in het heelal zooals het „is”. Mogelijk, dat de tijd nog eens zal leeren voor wiens blik thans het schijnbeeld prijkt, dat het vrije uitzicht op het werkelijk gebeuren der dingen nu benevelt.

den Haag, 10 Mei 1914.

W. POOLMAN.

Dat er tusschen vorm en functie der hersenen, en wat men geestelijke vermogens pleegt te noemen, een verband bestaat . . . wie zal dat ontkennen? Dat ontkenk zelfs de meest duistere mysticus heden niet. Wat ik ontken, is, dat dit verband een *causaal* verband zij. De vraag is: maken de hersenen den geest, of zijn zij slechts een werktuig er van? In beide gevallen loopen ontwikkeling van het orgaan, en laat ons zeggen uiting van den geest, evenwijdig. En dat opvoeding schijnbaar op den geest invloed kan uitoefenen, ook dat leert ons niets over het verband: hersenen—geest. De slechtste werkman, als men zijn werktuig voortdurend bewaakt, herstelt, smeert en verbetert, kan soms beter werk leveren, dan een ander, van aanleg handiger, maar wiens instrumentarium verroest is. Als beeld is het dus, en dan nog slechts binnen enge